

สังเคราะห์ความรู้จากผลการวิจัย

เรื่อง การติดตามประเมินผลการบริการวิชาการ: กรณีศึกษา ต.ดুবิ จ.ราชบุรี

โดย อาจารย์ ชิตสุภางค์ ทิพย์เที่ยงแท้

บทนำ

การพัฒนาบริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งหมายให้ประชาชนหรือ ผู้รับบริการ สามารถดูแลสุขภาพด้วยตนเองพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้ จำเป็นต้องใช้กระบวนการพัฒนา สุขภาพอย่างเป็นระบบ บูรณาการ กลไกที่สำคัญหรือหัวใจของความสำเร็จก็คือ อสม . เพราะ อสม. เป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบท เข้าใจปัญหาของพื้นที่ ศักยภาพที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของ อสม. ก็คือความรู้ ความสามารถและ สามารถให้บริการสุขภาพขั้นพื้นฐานได้ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ด้วยเหตุผล มีสติ รู้จักคิด มีวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ถูกต้อง สามารถวางแผนงานหรือเขียนโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของพื้นที่ในความรับผิดชอบของตนได้ รวมทั้งต้องมีจิตอาสา ทำงาน แบบบูรณาการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งของ ตนเองและสร้างพฤติกรรมสุขภาพในชุมชน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ร่วมกับ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง องค์กรในพื้นที่ตำบลคูบัว จัดบริการวิชาการด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการบริการวิชาการแก่สังคม :โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพ อสม . ทั้งด้าน ความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีในการทำงาน ในชุมชนด้วยจิตอาสา เน้นการบูรณาการ และทบทวนความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในบทบาทของ อสม .ยุคโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งนี้มุ่งหวังว่า เมื่อ อสม.ผ่านการอบรมแล้ว จะสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็น อสม . ที่ดีในยุค รพสต.ได้อย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของอสม. ด้วย

วัตถุประสงค์ของการสังเคราะห์งานวิจัย

ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ผู้สังเคราะห์มีความประสงค์เพื่อทบทวนจุดแข็งและ จุดอ่อนของการทำวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการให้บริการวิชาการของวิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนี ราชบุรี: กรณีศึกษา ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรีรวมทั้งการค้นหาค้นหาประเด็นที่ควรมีศึกษา

ต่อยอดและการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับตำบลคูบัวต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีเชิงผสม (Mixed method) ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แนวคิดที่ใช้ในการประเมินผลกระทบของโครงการ (Impact Evaluation) เน้นการวิเคราะห์ผลที่ได้รับต่อเนื่องจากประสิทธิผลของโครงการ โดยศึกษาว่าผลที่ได้รับบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ สามารถเป็นส่วนหนึ่งจะไป ช่วยสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาได้หรือไม่เพียงใด และประเมินผลกระทบภายหลังจากจัดทำโครงการเสร็จแล้ว โดยติดตามประเมินผลผู้เข้ารับการอบรมในการนำสิ่งที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงต่อไป โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่

- ๑) เพื่อติดตามประเมินผลการนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.
- ๒) เพื่อติดตามความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการปฏิบัติงานของ อสม.
- ๓) เพื่อติดตามประเมินผลกระทบจากการบริการวิชาการของวิทยาลัย

ประชากร ได้แก่ อสม. ๔๓ คน ผู้รับบริการ จำนวน ๔๓ คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำ รพสต.เฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลคูบัว เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ได้มีการปกป้องและคุ้มครองสิทธิในประเด็นปัญหาจริยธรรมในการวิจัย โดยเก็บข้อมูลเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลวิจัย

๑. การประเมินตนเองด้านความรู้ ความเข้าใจและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของ อสม. พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจและสมรรถนะของการเป็น อสม. อสม.ประเมินตนเองว่ามีความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็น อสม. เพิ่มขึ้น ส่งผลให้รู้สึกมั่นใจเมื่อให้บริการ ในระดับหนึ่งเสี่ยงสะท้อนของผู้รับบริการ ให้การยอมรับในความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของ อสม. เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของ รพสต. ได้ประเมิน อสม. ว่ามีความรู้ ความเข้าใจและมีสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเป็นผู้นำในการออกกกำลังกาย

๒. ความพึงพอใจของประชาชนที่อยู่ในละแวกบ้านเดียวกับ อสม. สะท้อนเสียงตรงกันว่าอสม.มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงานและมีการจัดบริการสุขภาพที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก

๓. ผลกระทบจากการบริการวิชาการ

๓.๑ ผลกระทบด้านสุขภาพพบว่าสามารถป้องกันและควบคุมโรคติดต่อและไม่ติดต่อได้มากขึ้น

๓.๒ ผลกระทบด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้น สนับสนุนการดำเนินงานด้านสุขภาพ

๓.๓ ผลกระทบด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของแกนนำสุขภาพ พบว่า อสม.มีความมั่นใจในการให้บริการในระดับหนึ่ง เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต

๓.๔ ผลกระทบด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำ รพสต.แห่งนี้ มีศักยภาพในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ มีการคิดริเริ่มดำเนินโครงการต่างๆ

๓.๕ มียุทธศาสตร์ที่เกิดจากการบริการวิชาการ เช่น การเขียนแผนงาน/โครงการ ๔. ความยั่งยืน (sustainability) ของโครงการ พบว่ามีความยั่งยืน โดยเฉพาะการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทั้งจากแกนนำสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งมีการจัดทำโครงการอย่างต่อเนื่อง

๕. ความสอดคล้อง (relevance) พบว่า โครงการต่างๆ ที่จัดทำขึ้น มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และแก้ไขปัญหาที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

จุดแข็งและจุดอ่อน และการนำผลวิจัยไปใช้

จุดแข็งของการวิจัยเรื่องนี้คือการเก็บข้อมูลแบบ ๓๖๐ องศา กล่าวคือ เก็บข้อมูลทั้งจาก อสม. ผู้รับบริการที่อยู่ละแวกบ้านเดียวกับ อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้นำชุมชน ทำให้เห็นภาพสะท้อนด้านความรู้ ความสามารถของ อสม. ที่ชัดเจน แต่มีจุดอ่อนที่ต้องการการพัฒนาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มากขึ้น จึงควรมีการประเมินสมรรถนะ ของ อสม. ทุกคน ด้วยการใช้สถานการณ์จริงในพื้นที่ เพื่อจะได้ให้การพัฒนาได้เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ จากผลการวิจัยยังพบว่า อสม. แต่ละท่าน มีความมั่นใจในการให้บริการตามบทบาทของตนเองในระดับหนึ่ง ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องจึงควรได้เสริม ศักยภาพให้แก่ อสม. เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการให้บริการต่อไป